

Українські Афіни – місце відпочинку та праці митців

У МАЛЬОВНИЧОМУ СЕЛІ КРИВОРІВНІ НА ІВАНО-ФРАНКІВЩИНІ Я ВПЕРШЕ ПОБУВАЛА У 80-Х РОКАХ. ТОДІ ВІДВІДАЛА ЛІТЕРАТУРНО-МЕМОРІАЛЬНИЙ МУЗЕЙ ІВАНА ФРАНКА. ЦЬОГО РАЗУ РАЗОМ З ІНТЕЛІГЕНЦІЄЮ МОНАСТИРИСЬКОГО РАЙОНУ ТЕЖ ПОБУВАЛА ТУТ.

Варто сказати, що музей Івана Франка у Криворівні тісно пов'язаний із постаттю нашого земляка, академіка, етнографа, фольклориста, письменника Володимира Гнатюка. Адже Криворівню як українські Афіни відкрив для митців саме наш земляк Володимир Михайлович. Тут він перебував на лікуванні і збирав фольклорний та етнографічний матеріал.

Починаючи з 1901-го по 1914 р. (окрім 1905 і 1908 років), сюди щоліта приїжджав Іван Франко, який не тільки відпочивав, а й працював тут. У Криворівні написані повість "Великий шум", поема "Терен у нозі", автобіографічне оповідання "У кузні", оповідання "Як Юра Шикманюк брив Черемош", вірші "В альбом Ользі Маркович", "У безсонну ніченьку" й багато інших. Також тут письменник здійснив низку перекладів, записував фольклор. Під час відпочинку любив рибалити разом із Володимиром Гнатюком.

Ще один світоч української літератури, якого "заманив" до Криворівні академік – Михайло Коцюбинський. Після двотижневої гостини в селі він висловився так: "Який оригінальний край, який незвичайний казковий народ". А в листі до Володимира Гнатюка від 17 липня 1910 року писав: "Своїми словами: "Ви мусите щось написати про гуцулів" –

забили Ви мені клин у голову, вони не дають мені спокою..." Другий візит до Криворівні Коцюбинського тривав цілий місяць. Разом вони часто виїжджали верхи на коні у віддалені закутки Гуцульщини. Гнатюк скеровував літератора до своїх знайомих, друзів та співробітників. Особливо багато матеріалів почерпнув М. Коцюбинський у Луки Гарматія, який супроводив його на полонини, де він на місці ознайомився із старовинними звичаями гуцульських пастухів. Бував на весіллях, хрестинах, навіть на похоронній "забаві". Якби не наш земляк, не написалась би повість "Тіні забутих предків". Крім того, М. Коцюбинський зустрічався у Криворівні з І. Франком, М. Грушевським, Г. Хоткевичем. Коцюбинський був настільки зачарований Гуцульщиною, що мріяв побудувати тут хату, де разом жили б його родина та родина Гнатюка. В листі до М. Горького із Криворівні він писав: "Все время провожу в экскурсиях по горах, верхом на гуцульском коне, легком и грациозном как балерина. Побывал в диких местах, доступных немногим, на полонинах, где гуцулы-номады проводят со своими стадами все лето. Если бы Вы знали, как величественная здесь природа, какая первобытная жизнь... Собираю материал, переживаю природу,

смотрю, слушаю и учусь".

По намові В. Гнатюка сюди приїхав також уродженець української Слобожанської землі, письменник і драматург, мистецтвознавець, композитор, літературознавець та історик, художник, бандурист, режисер, артист Гнат Хоткевич, який переховувався після революційних подій 1905 року. Проживав тут із 1906-го по 1912 р. Він писав: "Як приїхав, як розз'явив рот, то так і прожив 6 років з розкритим ротом", бо такий мальовничий Гуцульський край. У 1911 році написав повість "Кам'яна душа". До речі, Гнат Хоткевич у сусідньому селі Красноїлля з місцевими жителями створив гуцульський театр.

Загалом же у Криворівні побували вчені М. Драгоманов, В. Навроцький; письменники І. Франко, М. Коцюбинський, Г. Хоткевич, Леся Українка, О. Кобилянська, Олександр Олесь, О. Маковей, В. Стефаник, М. Черемшина; етнографи С. Вінценз, В. Гнатюк, В. Шухевич, Ф. Вовк, Ф. Ржегорж; історики М. Грушевський, І. Крип'якевич, В. Антонович; художники І. Труш, Ф. Красицький, М. Жук та багато інших. У будинку на проборстві у Криворівні збереглася "Сонячна кімната", де жила Леся Українка.

Романа ЧЕРЕМШИНСЬКА,
співзасновниця, директорка
Етнографічно-меморіального музею
Володимира Гнатюка.
с. Велеснів Монастириського району.